

УТИЛИТАРИЗМ ЭТИКАСЫНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫНЫҢ НЕГІЗІ

УТИЛИТАРИЗМ

мінез-құлықтың немесе әрекеттің моральдық
құндылығы оның пайдалылығымен
анықталатын этикадағы бағыт. Утилитаризм
этикасы-адамда табиғи процесс санада өзіне
қайшы келеді.

"Утилитаризм" термині ағылшын философы Джон Стюарт Миллге тиесілі. Оның негізгі моральдық-философиялық шығармасы "Утилитаризм" 1863 деп аталды, онда ол мұғалімі Джереми Бентам "мораль мен заңнаманың негізіне кіріспе" трактатында жасаған негізгі ережелерді жүйелеп, негіздеді. Миллдің арқасында дәл осы атаумен ол Этика тарихына мораль пайда принципіне негізделген моральдық теорияның ерекше түрі ретінде кірді.

Джон Стюарт Милль

Утилитаризм этикасының құндылықтарының негізін түсіндіру

- ❖ Утилитаризм лат. utilitas- пайдажәне пайда теориясын, пайдаға негізделген көзқарасты білдіреді.
- ❖ Ерте немесе классикалық утилитаризм моральдық теорияны ұсынды, онда француз материалистері сияқты Этика антропологияға тікелей сүйенеді.

Утилитаризм этикасының құндылықтарының негізін түсіндіру

- Сонымен, бентамның пікірінше, ләззат пен қайғы-қасірет адам өмірінің негізгі табиғи принциптері болып табылады. Мораль, құқық және мемлекет осы табиғи қағидаға сәйкес құрылуы керек. Әлеуметтік институттар үшін Бентам бұл бастаманы пайдалылық немесе ең үлкен бақыт немесе өркендеу принципі ретінде жалпылайды. Егжей-тегжейлі түрде ол "мүддесі бар барлық адамдардың ең үлкен бақыты, адамның іс-әрекетінің шынайы және лайықты мақсаты", "барлық жағынан қалаулы" мақсат, сондай-ақ "адамның іс-әрекетінің мақсаты барлық ережелерде, әсіресе шенеунік немесе үкіметтік билікті пайдаланатын шенеуніктер жиналысы". Пайда принципін тұжырымдау Бентамға тиесілі емес және ол оны ешқашан өзіне жатқызбаған. Алайда, Бентам оған мораль теориясын құруға түбегейлі мән берді. Бентам оны адамгершіліктің сипаттамалық және түсіндірме принципі ретінде ғана емес, сонымен қатар негізгі этикалық-нормативтік принцип ретінде қарастырды: пайдалылық принципі іс-әрекеттерді бағалаудың негізгі критерийін белгілейді.

Кант этикасының құндылығы

ретінде
КАНТ ЭТИКАСЫ ДЕОНТОЛОГИЯЛЫҚ
ЭТИКАЛЫҚ ТЕОРИЯ НЕМІС ФИЛОСОФЫ
ЖАСАҒАН ИММАНУИЛ КАНТ БҰЛ
ТҰЖЫРЫМДАМАҒА НЕГІЗДЕЛГЕН:
«ӘЛЕМДЕ, ТІПТІ ОДАН ТЫС ЖЕРЛЕРДЕ
ДЕ ІЗГІ НИЕТТЕН БАСҚА ШЕКТЕУСІЗ
ЖАҚСЫ ДЕП САНАУҒА БОЛАТЫН
НӘРСЕ ТУРАЛЫ ОЙЛАУ МҮМКІН ЕМЕС».
ТЕОРИЯСЫ НӘТИЖЕСІНДЕ ДАМЫДЫ
АҒАРТУ РАЦИОНАЛИЗМ, ЕГЕР ОЛ ТЕК
ЖАҚСЫ БОЛҒАН ЖАҒДАЙДА ҒАНА
ӘРЕКЕТ БОЛАДЫ МАКСИМУМ - ОНЫҢ
АРТЫНДАҒЫ ҚАҒИДА - МІНДЕТ
МОРАЛЬДЫҚ ЗАҢ, ЖӘНЕ ПАРЫЗДЫ
СЕЗІНУДЕН ТУЫНДАЙДЫ .

- И.Кант этикасы категориялық императивке, жеке тұлғаның ішкі адамгершілік заңына негізделген. И.Кант рахатқа немесе ренішке бейімділік деп түсінетін моральдық сезім парыз заңымен байланыстырылды; ол бәріне тән, онсыз адам моральдық тұрғыдан өлген болар еді, жануардан айырмашылығы жоқ. Адамгершілік сезім - бұл туа біткен қасиет. И.Кант ар-ожданды дәл осы категорияға жатқызды

Кант этикасының құндылығы ретінде

- ❖ **Канттың адамгершілік заңын құрудағы негізгі мәні болып табылады категориялық императив, бұл олардың мүдделеріне немесе тілектеріне қарамастан барлық адамдарға әсер етеді. Кант категориялық императивті әртүрлі тәсілдермен тұжырымдады. Оның принципі әмбебаптылық іс-әрекеттің рұқсат етілуі үшін оны барлық адамдарға қолдану мүмкіндігі болуы керек екенін талап етеді қайшылық орын алуда.**

**Канттың этикасына ықпал еткен
әлеуметтік философтар Юрген
Хабермас, саяси философ Джон
Ролс, және психоаналитик Жак
Лакан.**

